

बी.ए. तृतीय वर्ष
भारतीय राष्ट्रीय चळवळीचा इतिहास
इ.स. १८५७ ते १९४७ पेपर क्र. १०
प्रा. शिंदे अनिता ब्यंकटराव

महाराष्ट्रालील क्रांतिकारक चळवळ -

भारतीय स्वातंत्र्याच्या चळवळीत चार प्रवाह प्रामुख्याने दिसून येतात. १) मवाळवादी २) जहालवादी ३) गांधीवादी ४) क्रांतिकारकवादी या चारही प्रवाहांची विचारसरणी, साधने व कार्यपद्धती एकमेकांपासुन संपुर्णतः भिन्न होती. अत्यंतिक राष्ट्रवादी भावनेने पेटून उठलेले तरुण ज्यांनी दहशतवादी व क्रांतिकारकवादी मार्गाचा अवलंब केला होता ते क्रांतिकारी प्रवाहाचे प्रतिनिधीत्व करत होते.

सशस्त्र लढा, त्याग, बलिदान व हिंसा या मार्गाचा अवलंब केल्याशिवाय स्वातंत्र्य मिळणार नाही अशी त्यांची विचारधारा होती इ.स. १८५७ चा उठाव क्रांतिकारकांना दीपस्तंभासारखा मार्गदर्शक ठरला व त्यातूनच त्यांना प्रेरणा मिळाली.

दृष्टिक्षेप -

सत्याग्रह, अहिंसा, असहकार व सविनय कायदेभंग या मार्गाने स्वातंत्र्य मिळणार नाही हे क्रांतिकारकांना कळून चुकले होते. तसेच जहालांची चतुःसुत्रीही स्वातंत्र्य प्राप्त करून देणार नाही यांची क्रांतिकारकांना जाणीव झाली होती.

उद्दिष्टये -

राष्ट्रही आपली माता असल्याने तिच्या स्वातंत्र्यासाठी परिक्रियांची सत्ता नष्ट करणे व हे क्रांतिकारकांचे अंतिम उद्दिष्ट होते.

महाराष्ट्रातील दहशतवादी व क्रांतिकारक -

१) **वासुदेव बळवंत मिठे** (२) अंबाजी भट्ट (३) राजाराम चंद्रमा (४) 'उम्पात्ती' + वासुदेव बळवंत आडगीपुं

१) वासुदेव बळवंत फडके -

^३ पुढील चौकातील पिंडीधिनी आणि लिंगौली यांनी १८४५ इव्वरील शक्तीपूर्वक बळवंत आणि राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है.

२) सेनापती बापट -

^४ १८४० इव्वरील उत्तराखण्ड देशी गवर्नर चेयरमनीकरणातील वासुदेव बळवंत आडगीपुं आणि राजाराम चंद्रमा यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है. त्यांनी एक वासुदेव बळवंत मिठे + वासुदेव बळवंत आडगीपुं + राजाराम चंद्रमा यांना उचित नियोगी आणि संसदीय कामांना घेण्याची अधिकारीपत्रे दिली है.

३) विष्णु गणेश पिंगळे -

विष्णु गणेश पिंगळे यांनी 'राजाराम चंद्रमा' नावावरीत शक्ती

ಖಚಿತವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದ "ಅಧಿಕಾರಿ" ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು
ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿರುವುದು ಇದೆ.

೪) ಚಾರ್ಚರ್ ಬಂಧು -

ಈ ಚಾರ್ಚರ್ ಬಂಧು ಎಂಬ ಪದವು 1896-97 ರ ಉತ್ತರಾಂಧ್ರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಏನೀನೂ ಹಿಂದಿನ
ಕಿರಿಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ «ಅಧಿಕಾರಿ» ಎಂಬ ಪದವಿನಿಂದ ಸ್ವತಃ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ
ಯಾವುದು ಯಾವುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣ ಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದು. ಈ
ರೀತಿ ಕಿರಿಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ «ಅಧಿಕಾರಿ» ಎಂಬ ಪದವಿನಿಂದ ಸ್ವತಃ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ
ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಏಂಬಿ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ 1892-93 ರ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣ
ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ
ಯಾವುದು ಯಾವುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ 1898, 10, 12 ರ
1899, 1899-1900 ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ
ಯಾವುದು ಯಾವುದು ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ

೫) ಅನಂತ ಲಕ್ಷಣ ಕಾನ್ಹಾರೆ -

ಈ ಪದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ
ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ

६) वि. दा. सावरकर -

आशुमुंगी या खेड़े नामक व्यक्ति नांदोदय विधानसभा के दूसरे संसदीय विधायक विधायक थे। वे एक अवृत्ति वाला व्यक्ति थे जो अपने जीवन के दौरान अनेक राजनीतिक और सामाजिक काम किये। वे १९०४ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे। वे १९२४ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे। वे १९३७ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे। वे १९३१ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे।

वे एक अवृत्ति वाला व्यक्ति थे जो अपने जीवन के दौरान अनेक राजनीतिक और सामाजिक काम किये। वे १९०४ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे। वे १९२४ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे। वे १९३७ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे। वे १९३१ में भारतीय नागरिकों के लिए एक प्रमुख आंदोलन के अधिकारी थे।